

ลักษณะนาม

คำชี้แจง

ข้อมูลนี้ นำมาจาก หนังสือลักษณะนาม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พิมพ์ครั้งที่ ๖ เป็นหนังสือที่ประมวลลักษณะนามของคำนามต่างๆ ซึ่งคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ภาษาไทย แห่งราชบัณฑิตยสถาน ได้พิจารณากำหนดขึ้น เพื่อต้องการให้ผู้ใช้ภาษาไทยทุกคนใช้ลักษณะนามได้ถูกต้อง

๑. การเรียงลำดับคำ

การเรียงลำดับคำ เรียงตามลำดับคำแบบพจนานุกรม คำที่มีความหมายเหมือนกัน จะเก็บไว้ด้วยกัน โดยใช้เครื่องหมายจุดภาคคั่น และเรียงสลับกันไปในตำแหน่งของหมวดอักษรนั้นๆ โดยแสดงลักษณะนามไว้ที่คอลัมน์ด้านขวา เช่น

กงกระสุน	– คั่น
กงเกวียน, กงล้อ	– กง, วง

๒. คำนามที่มีหลายความหมาย

๒.๑ การกำหนดลักษณะนามของคำนามที่มีหลายความหมาย ถ้าทุกความหมายมีลักษณะนามเหมือนกัน จะไม่ให้คำนิยามความหมายไว้ แต่ถ้ามีลักษณะนามแตกต่างกัน จะให้คำนิยามสั้นๆ ไว้ในเครื่องหมายวงเล็บหลังคำนามนั้นๆ เพื่อบอกให้ทราบว่า เฉพาะความหมายที่กำหนดไว้ในเครื่องหมายวงเล็บเท่านั้น ที่มีลักษณะนามตามที่กำหนด เช่น

ดารา	– ดวง
ตอม่อ (เสาบ้าน)	– ต้น
ตอม่อ (ฐานรองรับสะพาน)	– ตอม่อ

๒.๒ คำนามที่มีความหมายคล้ายกันหรือใกล้เคียงกัน แต่ใช้ลักษณะนามคำเดียวกัน จะเก็บไว้ด้วยกัน โดยใช้เครื่องหมายอัฒภาคคั่น เช่น

ศาล; ศาลเจ้า; ศาลเทพารักษ์	– ศาล
----------------------------	-------

๒.๓ คำนามที่มีหลายความหมาย แต่ใช้ลักษณะนามเหมือนกัน จะให้คำนิยามสั้นๆ ไว้ในเครื่องหมายวงเล็บหลังคำนามนั้นๆ โดยใช้เครื่องหมายอัฒภาคคั่น เช่น

ชนัก (เครื่องแทงสัตว์; เครื่องผูกคอช้าง)	– เล่ม
--	--------

๓. คำนามที่มีลักษณะนามได้หลายอย่าง

คำนามบางคำอาจมีลักษณะนามได้หลายอย่าง ในการกำหนดลักษณะนามแบ่งออกเป็น ๓ แบบ คือ

๓.๑ กำหนดลักษณะนามที่นิยมใช้กันมากไว้หน้าสุด และลักษณะนามอื่นๆ เรียงตามกันไปโดยใช้เครื่องหมายจุลภาคคั่น เช่น

ไข่ – ไบ, ฟอง, ลูก

โคม (ชนิดต่างๆ) – ดวง, ไบ, ลูก

๓.๒ กำหนดลักษณะนามแตกต่างกันตามสภาพที่เป็นอยู่ โดยใช้เครื่องหมายอัฒภาคคั่น เพื่อบอกให้รู้ว่าลักษณะนามนั้นๆ แม้จะเป็นลักษณะนามของสิ่งเดียวกัน แต่ก็มี ความแตกต่างกันตามสภาพ เช่น

ชิน, ผ้าชิน – ผืน; ตัว, กุง

หมายความว่า ชิน หรือ ผ้าชิน ถ้ายังไม่ได้ตัดเย็บ ลักษณะนามใช้ว่า ผืน แต่ถ้าตัดเย็บแล้ว ใช้ลักษณะนามว่า ตัว หรือ กุง

ปิ่นโต – ไบ, ลูก; เถา, สาย

หมายความว่า ปิ่นโตแต่ละใบ ใช้ลักษณะนามว่า ไบ หรือ ลูก แต่ถ้านำมาเรียงซ้อนกันแล้วมีเครื่องยึดรวมเข้าด้วยกัน ใช้ลักษณะนามว่า เถา หรือ สาย

บางครั้งอาจให้คำอธิบายสั้นๆ ไว้หลังลักษณะนามนั้นๆ โดยใส่คำอธิบายไว้ในเครื่องหมายวงเล็บ เช่น

ระนาด (เครื่องเป่าพาทย์ชนิดหนึ่ง) – ลูก (ลูกระนาด); ผืน (ลูกระนาดที่ร้อยเข้าเป็นชุด); ราง

๓.๓ กำหนดลักษณะนามตามขนาด ความกว้าง ความยาว ปริมาณ น้ำหนัก หรือรูปแบบที่ใช้งาน โดยระบุว่า “เรียกตามลักษณะ” หรือ “เรียกตามลักษณะหรือลักษณะบรรจุภัณฑ์” แล้วให้ยกตัวอย่างลักษณะนาม เช่น

ทอพี – เรียกตามลักษณะหรือลักษณะบรรจุภัณฑ์
เช่น เม็ด อัน ห่อ แท่ง

หรือกำหนดทั้งลักษณะนามทั่วไปและลักษณะบรรจุภัณฑ์ เช่น

ด้าย – เส้น; เรียกตามลักษณะหรือลักษณะบรรจุภัณฑ์ เช่น
กลุ่ม เข็ด ใจ หลอด

ผม – เส้น; เรียกตามลักษณะ เช่น กระจุก ปอย

ฉลอมพระเนตร – องค์กร

ฉลอมพระบาท, รองพระบาท – ข้าง, องค์กร; คู่

ในกรณีที่ค่านามนั้นเป็นทั้งคำราชาศัพท์และค่านามที่ใช้ได้ทั่วไป จะกำหนดลักษณะนามไว้ทั้ง ๒ อย่าง เช่น

พระขรรค์ – องค์กร; เล่ม (ถ้าใช้ทั่วไป)

๔. คำนามที่เป็นคำรวม

คำนามที่เป็นคำรวม เช่น ขนมหอม ผลไม้ ดอกไม้ จะกำหนดลักษณะนามรวมไว้ โดยไม่แยกออกเป็นชนิดย่อยตามนามของสิ่งเหล่านั้น แต่ถ้าวลีของชนิดย่อยมีเพิ่มขึ้น หรือแตกต่างไปจากที่กำหนดไว้ในลักษณะนามรวม ก็จะตั้งคำนามของชนิดย่อย และกำหนดลักษณะนามที่เพิ่มขึ้น หรือแตกต่างออกไปจากลักษณะนามรวมไว้ที่ลำดับคำนั้นๆ เช่น

ขนมหอม – เรียกตามลักษณะ เช่น ชัน อัน แผ่น ตัว;
เรียกตามภาชนะที่บรรจุ เช่น ถ้วย ซาม

ขนมหอมครก – ฝา; คู่

ขนมหอมจีน – จับ, หัว

ไข่นกกระทา (ขนมหอม) – ลูก

ซาลาเปา – ใบ, ลูก

๕. คำนามที่เป็นคำราชาศัพท์

คำราชาศัพท์ที่เก็บไว้ส่วนใหญ่ เป็นคำราชาศัพท์ที่ไม่ได้เกิดจากการเติมคำว่า “พระ” หน้าคำนาม และมักจะใช้เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์เท่านั้น ส่วนคำราชาศัพท์ที่เกิดจากการเติมคำว่า “พระ” หน้าคำนามทั่วไป มีเก็บไว้เป็นส่วนน้อย ทั้งนี้เพราะเห็นว่า คำนามที่เป็นคำราชาศัพท์ ส่วนใหญ่จะมีลักษณะนามเป็น “องค์” ยกเว้นที่กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น เช่น

ฉลองพระเนตร – องค์

ฉลองพระบาท, รองพระบาท – ซ้าง, องค์; คู่

ในกรณีที่คำนามนั้นเป็นทั้งคำราชาศัพท์และคำนามที่ใช้ได้ทั่วไป จะกำหนดลักษณะนามไว้ทั้ง ๒ อย่าง เช่น

พระขรรค์ – องค์; เล่ม (ถ้าใช้ทั่วไป)

ลักษณะนามหมวดอักษร

- ก
- ข
- ค
- ฅ
- ง
- จ
- ฉ
- ช

- ก
- ข-ค
- ด
- ต
- ถ
- ท
- ธ
- น
- บ
- ป
- ผ
- ฝ
- พ
- ฟ
- ภ
- ม
- ห
- อ
- ฮ

.....

ที่มา: http://legacy.orst.go.th/?page_id=641 สืบค้นเมื่อ 25 มกราคม 2564